

Yashil IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

2
0
2
4

No 2

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

74-91 xalqaro daraja
ISSN: 2992-8982

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Elektron nashr. 598 sahifa.

E'lon qilishga 2024-yil 29-fevralda ruxsat etildi.

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjaye'vich, O'zbekiston fanlar akademiyasi akademigi
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, t.f.d., prof., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, i.f.d., O'zR Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vaziri o'rinbosari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, i.f.d., prof., O'zR Oliy Majlisi qonunchilik palatasi deputati
Axmedov Sayfullo Normatovich i.f.n., professor, MIM akademiyasi rektori
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, i.f.d., prof., TDIU YoMMMIB birinchi prorektori
Abduraxmanova Gulnora Kalendarovna, i.f.d., prof., TDIU Ilmiy ishlar va innovatsiyalar bo'yicha prorektori
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, i.f.d., prof., "O'IRIAM" ilmiy tadqiqot markazi direktori – prorektor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, i.f.d., TMI professori
Samadov Asqarjon Nishonovich, i.f.n., TDIU professori
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, t.f.d., Rossiya xalqlar do'stligi universiteti professori
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, i.f.d., prof., Xalqaro "Nordik" universiteti rektori
Aliyev Bekdavlat Aliyevich, f.f.d., TDIU professori
Axmedov Ikrom Akramovich, i.f.d. TDIU professori
Po'latov Baxtiyor Alimovich, t.f.d., profesor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, i.f.d., TDIU professori
Isakov Janabay Yakubbayevich, i.f.d., TDIU professori
Musyeva Shoira Azimovna, SamDu IS instituti professori
Axmedov Javohir Jamolovich, i.f.f.d., "El-yurt umidi" jamg'armasi ijrochi direktori o'rinbosari
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, t.f.f.d., TAQU katta o'qituvchisi
Xalikov Suyun Ravshanovich, i. f. n., TDAU dotsenti
Kamilova Iroda Xusniddinovna, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, i.f.f.d., TDIU dotsenti
Rustamov Ilhomiddin, f.f.n., Farg'ona davlat universiteti dotsenti
Fayziyev Oybek Raximovich, i.f.f.d. (PhD), Alfraganus universiteti dotsenti
Sevil Piriye'va Karaman, PhD, Turkiya Anqara universiteti doktoranti
Mirzaliyev Sanjar Maxamatjon o'g'li, TDIU mustaqil tadqiqotchisi
Utayev Uktam Choriyevich, O'zR Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farxod, O'zR Bosh prokuraturasi iqtisodiy jinoyatlarga qarshi kurashish departamenti bo'limi boshlig'i
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, TDIU katta o'qituvchisi

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori, professor
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, i.f.d, TDIU dotsenti
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, i.f.f.d, TDIU dotsenti
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, i.f.d., TMI dotsenti
Babayeva Zuhra Yuldashevna, TDIU mustaqil tadqiqotchisi

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

MUNDARIJA

Ilm-fanga baxshida umr Baxtiyor Islamov	8
Kichik biznesni rivojlantirishda “yashil” iqtisodiyotni keng tatbiq qilishning ahamiyati Gulnora Abdurahmonova Kalandarovna, Sanjar Baxodirovich G’oipnazarov	10
Brand Capital as a Determinant of Institutional Prestige and Student Choice in the Higher Education System ... Zufarova Nozima Gulamiddinovna	16
Inson va atrof-muhit dialektikasi: nomutanosiblik ko’rsatkichlari va ekologik muammolar Butaboyev Maxammadjon Tuychiyevich, Maxmudov Nosir Maxmudovich	24
Yashil budjetlashtirish va uni O‘zbekistonda joriy etish istiqbollari Meylev Obid Raxmatullayevich, Gofurova Kamola Xayrulla qizi	30
Iqtisodiyotda ta’lim va fan integratsiyasining asosiy yo’nalishlari Yormatov Ilmidin Toshmatovich	35
Transport vositalari va yo’llar turizm transport infratuzilmasini rivojlantirishning muhim omilidir Agzamov Shaxboz Akmalovich	39
Bank xizmatlarini raqamlashtirish orqali samaradorligini oshirish A. X. Salamov	44
Biznes-reja baliqchilik xo’jaligi rivojlanishi uchun asos sifatida Dosmuratova Shaxista Kengashovna	48
Mamlakatning investitsiyaviy jozibadorligi va uning lizing munosabatlari rivojlanishi bilan bog’liqligi Axmediyeva Aliya Toxtarovna	55
Turizmni rivojlantirish imkoniyatlari Ziyadullayev Ilhom Narkabilovich	63
Tijorat banklari depozit operatsiyalari samaradorligini oshirish muammolari va ularni bartaraf etish yo’llari Shamsiyev Nodir Muratovich	67
Hududlarni rivojlantirishda xorijiy investitsiyalarning samaradorligini oshirish masalalari Shagazatov Oybek bahodirovich	72
Hududlar biznes muhitini rivojlantirish va samarali boshqarish yo’nalishlari Davlatov Sanjar Abdimannonovich	76
Ijtimoiy rivojlanish xulq-atvor paradigmasida yoshlarning tadbirkorlik faoliyatini tartibga solishning nazariy asoslari Mirzatov Baxtiyor Toxirovich	80
Korxonalar innovatsion faoliyatida raqamli transformatsiyaning muhim yo’nalishlari Yuldasheva Kamola Miraliyevna	84
O‘zbekistonda agroturizmni rivojlantirishning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmini takomillashtirish (Buxoro viloyati misolida) Yoriyeva Farangiz Murodillayevna	89
Innovatsion tadbirkorlik muhitini kompleks baholashda xalqaro tashkilotlar tajribasi Nazarova Umida Avazovna	94
Turizm faoliyatini davlat tomonidan tartibga solish samaradorligini oshirishning ayrim usullari Mirzaxodjayev Alisher Botirovich	98
Globalashuv sharoitida transchegaraviy suv resurslardan samarali foydalanishni boshqirish Mirzayev Musurmon Umidullayevich	103
Surxondaro viloyati iqtisodiyotida kichik biznes va tadbirkorlikning o’rni va ahamiyati Fayziyeva Aziza Azamat qizi	108
Ta’lim muassasalarida xarajatlarni moliyaviy nazorat etishning samaradorligi tahlili Eshonqulov Davlatjon Rajabboyevich	113
Ta’minot zanjirini boshqarishda transport logistikasi usullarini takomillashtirish Zoxidova Nazokat Berdimurot qizi	119
Blokcheyn texnologiyasida xavfsizlik masalalari Mamadiyarov Zokir Toshtemirovich	123
Развитие цифровой трансформации банковского сектора Республики Узбекистан Абдурахманова Матлуба Махамдаминовна	129

Asosiy fondlarni hisoblash va baholash usullarini takomillashtirish istiqbollari.....	135
Rixsimbayev Odiljon Qobiljonovich	
Marketingda tovar harakati tizimini optimallashtirish va modellashtirish	141
Sherzod Xolmurodovich Pardayev, Kamola Abdujabborovna Pardayeva	
Iqtisodiy rivojlanish uchun strategik taqsimlash strategiyalari: Investitsion Fond Portfellarning qiyosiy tahlili.....	148
Sultonboeva Munira bahodirovna	
Soliq munosabatlarining ijtimoiy-iqtisodiy ahamiyati: ilmiy-nazariy qarashlar.....	154
Axrorov Zarif Oripovich, Saidmurodov Feruz Sodiqjon o'g'li	
Взаимосвязь инвестиционной стратегии с оценкой эффективности инвестиционного проекта	159
С. С. Алиева, А. Назаров	
Erkin iqtisodiy zonalarning faoliyati va boshqaruv mexanizmini takomillashtirish.....	167
Sheraliyeva Saida Azatovna	
Xizmat safari xarajatlari hisobining huquqiy asoslari	170
Ergashev Sarvar Xudoynazarovich	
Инклюзивное образование и его особенности.....	175
Зайнутдинова Умида Джалоловна	
Jismoniy shaxslarning mol-mulk va yer soliqlarini hisoblash va undirish samaradorligini oshirish yo'llari.....	179
Qurbonov Muxiddin Abdullayevich	
Mamlakatda soliq qarzdorligi vujudga kelishining asosiy sabablari va ularni qisqartirish yo'llari.....	184
Hakimov Ulug'bek Furqat o'g'li	
Mulk qiymatini baholash tushunchasi, baholash obyektlari, baholanadigan qiymat turlari.....	188
Izbosarov Boburjon Bahriddinovich, Yoqubboyev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
O'zbekistonda sug'urta xizmatlarining zamonaviy transformatsiyasi.....	193
G. Adilova	
Biznes subyektlarida samaradorlik masalalarini o'yinlar nazariyasi usuli bilan baholash.....	197
Mardiyev Nurali	
Yengil sanoatda "lean production" konsepsiyasini tatbiq etishning amaliy jihatlari.....	203
Yaxyayeva Inobat Karimovna	
Soliq salohiyatini baholash usullari va ularning tadbirkorlik subyektlari faoliyatiga ta'siri tahlili	207
Borotov Sharofiddin Jumaqul o'g'li	
Ko'chmas mulk bozorini baholashning institutsional asoslari	213
Ishonqulov Nizamjon Fayzullayevich	
Raqamli iqtisodiyot sharoitida turizm xizmatlarini rivojlantirishning asosiy yo'nalishlari.....	221
Amriyeva Shaxzoda Shuxratovna	
O'zbekistonning bank-moliya tizimi hamda unda Islom moliyasi instrumentlarini jalb etishdagi joriy tendensiyalar	226
Eshimov Alisher Dasmurodovich	
Tashqi savdoda notarif usullarni qo'llashning iqtisodiy oqibatlarini aniqlash metodologiyasi (rivojlangan davlatlar tajribasi).....	234
Norqobilov Akobir Iso o'g'li	
Reklama xizmatlari va uning subyektlar samaradorligini oshirishdagi imkoniyatlari.....	240
Rabbimov Elbek Abdulloyevich	
Ijtimoiy siyosatni amalga oshirishda sog'liqni saqlash tizimini moliyalashtirish asoslari	245
Imonqulov Nuriddin Qo'shmon o'g'li	
Tijorat banklari biznes ekotizimini rivojlantirishning nazariy asoslari.....	250
Shoymardonov Orziqul Jo'ra o'g'li	
Majburiy tibbiy sug'urtaning vujudga kelishi va o'ziga xos xususiyatlari.....	256
Kenjayev Soxib Sayfiyevich	
O'zbekiston Respublikasida zamonaviy soliq ma'murchiligini joriy etish orqali budjet-soliq siyosati samaradorligini yanada oshirish.....	260
Yuldasheva Shaxnoza Xojiakbar qizi	
Jahon iqtisodiyotining barqaror rivojlanishida derivativlar bozorining roli	266
Shokirov Mirkamol Mirolim o'g'li	
Boshqaruv hisobida mas'uliyat markazlarini tashkil etish masalalari.....	274
Sobirov Otabek Olimjonovich	

Davlat moliyasini boshqarishda moliyaviy nazorat usullaridan samarali foydalanish yo'llari	277
Kultayev Farxod Shavkatovich	
Tijorat banklari foydasi va rentabilik ko'rsatkichlariga ta'sir etuvchi omillar tahlilini takomillashtirish	281
Normo'minov Temurbek Sheraliyevich	
O'zbekiston Respublikasida tijorat banklari aktivlar sifatini oshirish yo'llari	284
To'ychiyev Otabek Shamshiyevich	
Venchur kapitalining mohiyati va O'zbekistonda venchur tizimini rivojlantirishning institutsional asoslari.....	288
Tadjibayeva Nigora Gulomjonovna	
Innovatsiyalar: zamonaviy iqtisodiyot uchun innovatsion faoliyatni qo'llab-quvvatlash zarurati.....	293
Malikova Dilrabo Muminovna, Tursunov Jahongir Ulug'bek o'g'li	
Budjet daromadlarining shakllanishida egri soliqlarning ta'sirini ko'p omilli ekonometrik modellashtirishda tahlil qilish.....	297
Abdunazarova Shahnoza Norqo'chqor qizi	
Aksiyadorlik jamiyatlarida investitsion jozibadorlikni oshirish yo'llari	302
Abdullayev Boburjon Akbaraliyevich	
Barcha tadbirkorlik subyektlariga teng raqobat sharoitini yaratishda soliq imtiyozlarining o'rni	306
Akbarov Akmalxon Akrom o'g'li	
Hisob siyosati va unda biologik aktivlar hisobini yoritib berish tartibini takomillashtirish	310
Mirzayeva Nargiza Batirovna	
Talabalarning oilali bo'lishiga ta'sir etuvchi omillarga iqtisodiy baholashda yangicha yondashuv.....	314
O. U. Shomurodov, A. A. Suyarov, Z. U. Uroqov, J. S. Urazov, A. T. Ablahatov	
Ways to Use the Experience of Foreign Countries in Creating a Beneficial Business Environment for Entrepreneurship And Improving Taxation	319
Mukhlisa Ikramova	
Aholi turmush darajasini oshirishda moliyaviy savodxonlikning o'rni va iqtisodiy rivojlanishga ta'siri	325
Yusupov Muhammadali Soxib o'g'li, J.D. Xojiyev	
Temir yo'l sanoat korxonalarida ijtimoiy-mehnat munosabatlarini boshqarish bo'yicha xorijiy tajriba.....	329
Kadirova Sharofat Amonovna	
Механизм внедрения аутсорсинговой деятельности в АО “Ўзтемирўйлийловчи”	332
Н. Э. Кахарова	
Kichik biznes va xususiy tadbirkorlikni yanada rivojlantirish investitsiyalarni jalb qilishda xorijiy mamlakatlar tajribasi	337
Sharipov Bobur Anvar o'g'li	
“STEKLOPLASTIK” MJCHning bozordagi strategik holatini tahlil qilish	342
Musyeva Shoira Azimovna	
Agrar sektorda ekologik toza mahsulotlarni ishlab chiqarishning nazariy masalalari	348
M. Sh. Nazarova, Z. S. Kazakova	
Methodological Foundations of Bank Lending and Classification of Factors Affecting the Features of Obtaining Loans.....	353
Raxmanova Laylo bahodirovna, A. Karimova	
Agrosanoat klasterlarda tovar-moddiy zaxiralarni samaradorligini KPI orqali baholash uslubiyati	357
Toshpo'latov Azizbek Shermuxamadovich	
Faol tadbirkorlar faoliyatida kambag'al oilalarni iqtisodiy-ijtimoiy holatini yaxshilash imkoniyatlari.....	362
Salamov Ibrohim, Nazarova Maryam Sharifovna, Kazakova Zulayxo Saloxiddinovna, Jonibekov Faxriddin Beknazarovich, Kudratov Rizo Turdibayevich, Ulmasova Oygul Baxtiyorovna, Xamdamaova Nasiba Ablakulovna, Xudayberdiyeva Ma'rifat Umarovna	
Xo'jalik yurituvchi subyektlar strategiyasi tahlilining o'ziga xos xususiyatlari	369
Tursunova Shaxnoza Farxod qizi	
Процессы цифровизации АО “Hududgazta'minot”	373
Хусанов Кахрамон Нишонович	
O'zbekistonda aholi turmush darajasini oshirish yo'llari.....	378
Abdullayeva Madina Kamilovna, Eldorbekov G'ofurbek Iskandarbek o'g'li	
Aholi farovonligini oshirishda tadbirkorlik subyektlari uchun kredit tizimini takomillashtirish mexanizmi.....	381
Bobayev Isroiljon Abdinabiyevich	
Mamlakatga jalb qilingan xorijiy kapitalning tovarlar va xizmatlar importi salohiyatiga ta'sirini ekonometrik modellar bilan baholash.....	386
Saydullayev Azamat Jo'raqul o'g'li	

O'zbekistonda bank xizmatlari raqobatbardoshligini baholash mazmuni va o'ziga xos xususiyatlari.....	394
Sh. Madraimov	
Kapital bozorida sug'urta kompaniyalar institutsional investor sifatida	397
Xasanova Lola Mamasharifovna	
Yangi O'zbekiston strategiyasida institutsional islohotlarni yanada chuqurlashtirish va ko'p funksiyali raqamlashtirishning ilmiy asoslari	400
B. B. Berkinov	
O'zbekiston Respublikasi tijorat banklari orqali jinoiy yo'l bilan olingan daromadlarni legallashtirish mexanizmlari.....	409
G'afurov Umidjon Bahodir o'g'li	
Rivojlangan mamlakatlarda keksa fuqarolarning bandligini oshirish kam ta'minlangan aholi qatlamini qo'llab-quvvatlash usuli sifatida (Yaponiya tajribasi misolida).....	413
Karimov Bekzodjon Iloxovich	
Tashqi savdoni oshirishda boj-tarif siyosatini takomillashtirish mexanizmlari	420
Pardayev Ilhomjon G'ulomjon o'g'li	
Финансы или корпоративные финансы	426
Уринов Бобур Насиллоевич	
In Ensuring Economic Development in the Country Green Economy and its Features	432
Akhunova Shakhistakhon Nomonjanovna, Abdusattorova Mokhirabonu Abdugoppor kizi	
Tijorat banklarining investitsiya faoliyatini rivojlantirish yo'nalishlari	437
Jo'rayev O'ktam Panji o'g'li	
Сокращение уровня бедности в Узбекистане.....	443
Амирджанова Ситора Суннат кизи	
Paxtachilik sohasida ishlab chiqarish jarayonlari samaradorligini oshirishning innovatsion yechimlari va uning foydaga ta'sirini baholash	448
S. B. Inoyatov	
Tijorat banklarida muammoli kreditlar bilan ishlash amaliyotidagi muammolar va ularni barataraf etish yo'llari	453
Maxmudov Rahimjon Hamid o'g'li	
Mahalliy budjet daromadlarining nazariy va ilmiy asoslari	460
O'lokulova Feruza Mansurovna	
Kambag'allikni qisqartirish – aholi turmush farovonligini ta'minlashning muhim omili	463
Usmanov Baxodir Baxtiyorovich	
Raqamli marketingni rivojlantirish zaruriyati	469
Xalmuxamedova Zebaxon Babaxanovna	
Tijorat banklari o'rtasidagi raqobatni rivojlantirish orqali fond bozorida aksiyalar narxini barqarorligini ta'minlash istiqbollari	473
M. Yuldosheva	
Konchilik sanoati korxonalarida innovatsion faoliyatni rivojlantirish mexanizmlarining ilmiy-nazariy asoslari	480
Kurbanova Mehriniso Nematjanovna	
O'zbekistonda banklar moliyaviy xizmatlari va ular sifatining amaldagi holati tahlili	487
Mirzayev Mirza Abdullayevich	
Oliy ta'lim muassasalarining iqtisodiy samaradorlikning raqobatbardoshligini institutsional tahlil qilish mexanizmi.....	492
Saydullayeva Saodat Abdumajidovna	
Integratsiya sharoitida to'qimachilik sanoatining rivojlanishi	499
Ziyayeva Muhtasar Mansurdjanovna	
Auditorlik tekshiruvini tashkil etish va o'tkazish jarayonlarini takomillashtirish	503
Karamatova Noiba Husnitdinovna	
Davlatning iqtisodiy xavfsizligini ta'minlashning nazariy jihatlari	510
Mamatov Mamajan Axmadjonovich	
Экономическое сознание и экономическое мышление: теоретический анализ.....	517
Пардаев Мамаюнус Каршибаевич, Мухаммедов Мурод Мухаммедович	
O'zbekiston respublikasi tijorat banklari tomonidan qurilish korxonalarini kreditlashni takomillashtirish yo'llari	522
Sultanov Baxram Begdullayevich	

Роль искусственного интеллекта в современных технологиях медиаобразования в высших учебных заведениях.....	526
Самигова Гуландом Абдужаббаровна	
Talabalarga moliyaviy yordam dasturlari va ularning ta'lim sifatiga ta'siri	534
Mirzayeva Muhlisa Ubaydullo qizi	
Mintaqaviy investitsion jozibadorlik va investitsion siyosat: nazariy talqin	539
Muminov Akmal Tulkunovich	
Mamlakatni ijtimoiy-iqtisodiy taraqqiyotida oliy ta'lim tizimining ta'siri	543
Nasimov Adiz Azamat o'g'li, Baxtiyorova Jasmira Jasurovna, Axrorov Zarif Oripovich	
Respublikada fermer xo'jaliklarga xizmat ko'rsatishni rivojlantirish va agroxizmatlar bozorini davlat tomonidan qo'llab-quvvatlash imkoniyatlari	548
Shukurov Iloxom Safarboyevich	
Turli mamlakatlarda oliy ta'limni moliyalashtirish yo'llari	555
Umarova Moxigul Maxmayunus qizi	
Dehqonchilikni innovatsion asosda rivojlantirishning xorijiy tajribasi.....	560
Yuldashev G'iyos Turabekovich	
Tijorat bank xizmat turlarini islomiy bank xizmatlari orqali rivojlantirish istiqbollari	564
Bayjanova Gozsal Sarsengaliyevna	
Qishloq xo'jaligi mahsulotini baholash va hisobga olishning uslubiy jihatlarini takomillashtirish	570
Boltayev Abror Sayitmuradovich	
Секреты интересного урока в начальной школе.....	577
Гараева Олеся Владимировна	
Iqtisodiyotni barqaror rivojlanishda yashil iqtisodiyotning o'rni.....	580
Ibragimova Gulchehra Toxirovna	
Mahsulot va xizmatlarni raqamli transformatsiyasini amalga oshirish algoritmi.....	584
Kucharov Abrorjon Sobirjanovich, Bobojonov Azizjon Babaxanovich, Abdurakhmonov Abdumalik Abdurashidovich	
O'zbekiston Respublikasining soliq tizimi mamlakatda yashirin iqtisodiyot ulushini qisqartirish vositasi sifatida.....	591
Nabiyev Feruz Nurmurodovich	

MAMLAKATNING INVESTITSIYAVIY JOZIBADORLIGI VA UNING LIZING MUNOSABATLARI RIVOJLANISHI BILAN BOG'LIQLIGI

Axmediyeva Aliya Toxtarovna

DSc, Makroiqtisodiy tahlil va prognozlashtirish kafedrası professori v.b.

Annotatsiya: Ushbu maqolada lizing tarkibiy qismlarini hisobga olgan holda mamlakat investitsion muhitini shakllantirishga omilli yondashuv va investitsiyalarning iqtisodiy samaradorligini baholash usullari, lizing faoliyatini rivojlantirish asosida investitsiyaviy xavflarni kamaytirish usullari ilmiy jihatdan tadqiq etilgan, lizing amaliyotlari hisobini yuritishga nisbatan uslubiy yondashuvning o'ziga xos xususiyatlari ochib berilgan.

Kalit so'zlar: investitsion muht, lizing, omil, uslubiy yondashuv, investitsiya, xususiyat, samaradorlik, baholash, risk.

Abstract: Analysis of the experience of foreign countries allows us to identify common trends and features that contribute to the successful development of regional economies and social structures. The study provides a basis for the development and implementation of effective strategies for the socio-economic development of national territories.

Key words: socio-economic development, strategy, territorial transformation, foreign experience, methodology, practical, theory.

Аннотация: В данной статье исследован факторный подход к формированию инвестиционного климата страны и методы оценки экономической эффективности инвестиций с учетом лизинговых составляющих, методы снижения инвестиционных рисков на основе развития лизинговой деятельности, раскрыты особенности методического подхода к учету лизинговых операций.

Ключевые слова: инвестиционный климат, лизинг, фактор, методический подход, инвестиции, особенность, эффективность, оценка, риск.

KIRISH

Bugungi kunda innovatsion texnologiyalarni joriy etish, ishlab chiqarishni modernizatsiya qilish va sanoat ishlab chiqarish tarmoqlarining raqobatbardoshligini ta'minlash, asosiy kapitalni texnologik qayta ishlab chiqarishga investitsiyalarni jalb etish, tadbirkorlikni rivojlantirish bo'yicha ilmiy tadqiqotlar olib borilmoqda.

O'zbekistonda investitsiya mexanizmlarini takomillashtirishning makroiqtisodiy masalalariga alohida e'tibor qaratilib, bu borada quyidagi maqsad qo'yilmoqda: "Mamlakatda investitsiya muhitini yanada yaxshilash va uning jozibadorligini oshirish, kelgusi besh-yilda 120 milliard AQSH dollari, jumladan, 70 milliard dollar xorijiy investitsiyalarni jalb etish choralarini ko'rish"¹. Bu maqsadning izchil va samarali amalga oshirilishi mamlakatimiz iqtisodiyotiga sarmoya kiritishning lizing mexanizmining ulushini sezilarli darajada oshiradi. Lizing kompaniyalari tomonidan investitsiya loyihalarini amalga oshirish uchun investitsiyalarni jalb qilishda lizing vositasining ulushini oshirish muhim ahamiyatga ega. Lizing investitsiyalari bilan bog'liq lizing faoliyatini qo'llab-quvvatlashning maxsus fondini tashkil qilish va uning ishlash mexanizmlarini shakllantirish hamda qiymat zanjiri bo'yab klaster lizingni joriy etish, ixtisoslashtirilgan virtual savdo maydoni, lizing xizmatlari bozori ishtirokchilari uchun interaktiv platformalar va lizing aktivlarini sekyuritizatsiya qilish orqali erishiladi.

ADABIYOT SHARHI

Iqtisodiy adabiyotlarda xorijiy tadqiqotchilar sarmoyaviy muhitni quyidagicha ta'riflaydilar: J.Dauns va G.Elliottlar investitsiya muhitini "investitsiyalar samaradorligiga ta'sir etuvchi iqtisodiy, moliyaviy va boshqa shart-sharoitlar" deb ta'riflaydilar².

1 O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi «2022-2026 yillarda Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi to'g'risida»gi, PF-60-son Farmoni. www.lex.uz.

2 Доунс Дж., Гудман Дж. Э. Финансово – инвестиционный словарь. 3-е изд. –М.: Инфра-М, 2017. –с. 255

M. Mur va X. Shmitzning ta'rifi investitsiya muhitini investorlarning davlat tomonidan qo'llab-quvvatlashga bo'lgan ishonchi sifatida baholash investitsiya muhitini tadqiq qilish sohasidagi eng nufuzli nashrlardan biriga mos keladi³.

Rivojlanayotgan mamlakatlarda investitsiya muhitini yaxshilash yo'llarini o'rganishga bag'ishlangan World Development Report jurnalida siyosiy noaniqlikni biznes yuritishdagi eng og'ir to'siq deb atagan tadbirkorlar o'rtasida o'tkazilgan so'rov natijalari keltirilgan⁴.

Jahon banki tomonidan World Development Report berilgan "investitsiya muhiti" ta'rifi ilmiy jamoatchilik tomonidan tanqid qilinadi, Jahon bankining fikriga ko'ra, "investitsiya muhiti har bir hudud uchun individual omillar to'plami bo'lib, ular kompaniyalarning imkoniyatlarini belgilaydi va ularni samarali investitsiyalar qilish uchun rag'batlantiradi, ish o'rinlarini yaratish va ularning faoliyatini kengaytirishdir"⁵.

Boshqacha qilib aytganda, investitsiya muhiti – bu investitsiyalar bog'liq bo'lgan barcha narsalar. Ko'pgina tadqiqotchilar „investitsion jozibadorlik“ va „investitsiya muhiti“ toifalarini aniqlaydilar, xuddi shu tarzda investitsiya muhiti investitsiya jozibadorligini uzoq muddatli kuzatishdan iborat. Kompaniyalar duch keladigan asosiy cheklovlarni bartaraf etish, ularni sarmoya kiritishga undash, shuningdek, transformatsiya jarayonini doimiy qo'llab-quvvatlash orqali sezilarli yutuqlarga erishish mumkin⁶.

Bizning fikrimizcha, investitsiya muhitining eng aniq ta'rifi A. A. Burkovning nashrlarida keltirilgan: "investitsiya muhiti – bu milliy iqtisodiyotga xos bo'lgan boshqariladigan omillar va xavflarning o'zaro bog'liqligi"⁷.

Ushbu ta'rifning afzalligi, birinchi navbatda, investitsiya muhitining tarkibiy qismlari nafaqat o'zaro bog'liq, balki tartibga solinishini ham ko'rsatadi.

Ilmiy adabiyotlarni tizimlashtirish va umumlashtirish shuni ko'rsatadiki, hozirgi vaqtda lizing investitsiya siyosatining samarali vositasi sifatida ishlab chiqarishni rivojlantirish uchun katta ahamiyatga ega⁸.

Ilmiy adabiyotlarni tizimlashtirish va umumlashtirish shuni ko'rsatadiki, hozirgi vaqtda lizing investitsiya siyosatining samarali vositasi sifatida ishlab chiqarishni rivojlantirish uchun katta ahamiyatga ega⁹.

Kredit, investitsiya va moliyaviy operatsiyalar elementlarini birlashtirgan o'ziga xos iqtisodiy tabiati tufayli ushbu faoliyat turi ichki iqtisodiyotning real sektori tarmoqlarini modernizatsiya qilishga va uning investitsion jozibadorligini oshirishga muhim hissa qo'shishi mumkin.

ASOSIY QISM (METODOLOGIYA, NATIJALAR)

1-rasm: O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotini rivojlantirishning asosiy makroiqtisodiy ko'rsatkichlari (joriy narxlarda, mlrd. so'm)¹⁰

3 World Development Report 2015 A Better Investment Climate for Everyone

4 World Development Report 2015 (A Better Investment Climate for Everyone). В WDR 2021.

5 World Development Report 2015 (A Better Investment Climate for Everyone). В WDR 2021.

6 Обзор. Доклад о мировом развитии 2015. – Нью-Йорк и Женева: ЮНКТАД, 2021. –с. 19.

7 Бурков, А.А. Госрегулирование инвестиций в условиях глобализации [Текст]: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. экон. наук: 08.00.01. –Москва, 2012.

8 Ляшенко В.И. Использование лизинга в развитии предпринимательства и инвестиционной сферы за рубежом. / В.И. Ляшенко, В.В. Бережной / НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. – Донецк.–2017. – 84 с

9 Ляшенко В.И. Использование лизинга в развитии предпринимательства и инвестиционной сферы за рубежом. / В.И. Ляшенко, В.В. Бережной / НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. – Донецк. –2017. – 84 с.

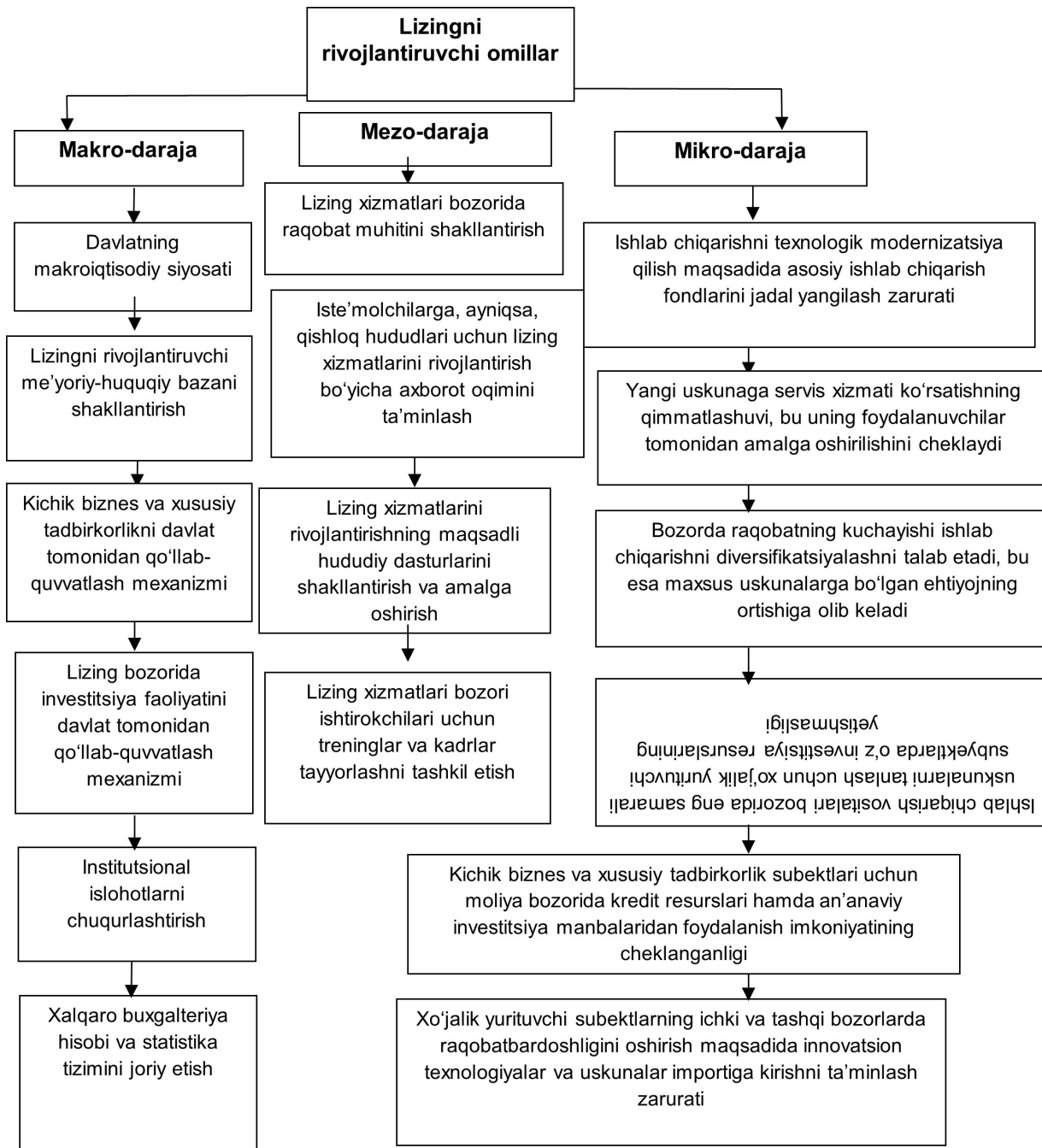
10 Статистический сборник "Промышленность Узбекистана". – Ташкент, 2022.

O'zbekiston Respublikasi rivojlanishining makroiqtisodiy ko'rsatkichlari tahlili shuni ko'rsatadiki, investitsiyalar va iste'mol hajmi oshishi yalpi ichki mahsulotning 2018-yilda 426614,0 mlrd so'mdan 2022-yilda 888341,7 mlrd so'mgacha o'sdi, 2021-yilda ushbu ko'rsatkich aholi jon boshiga 21149,1 ming so'mni tashkil qilgan bo'lsa 2022-yilda 24919,7 ming so'mgacha oshdi (1-rasm).

Koronavirus pandemiyasi sharoitida, aholining ijtimoiy himoyasini kuchaytirish va iqtisodiyot tarmoqlari faoliyati barqarorligini ta'minlash maqsadida, lizing xizmatlari, ayniqsa, iqtisodiyotning COVID-19 ta'siriga uchragan: transport, sayyohlik, umumiy ovqatlanish, qurilish va boshqa tarmoqlarida talab kamaydi¹¹.

Lizing munosabatlarining rivojlanishiga yordam beruvchi omillarni aniqlab bergan tahlil o'tkazildi. Uslubiy yondashuvning asosini ahamiyati bo'yicha o'xshash ko'rsatkichlardan iborat makro-, mezo- va mikro-darajalarga ta'sir etuvchi omillar tashkil etadi (2-rasm).

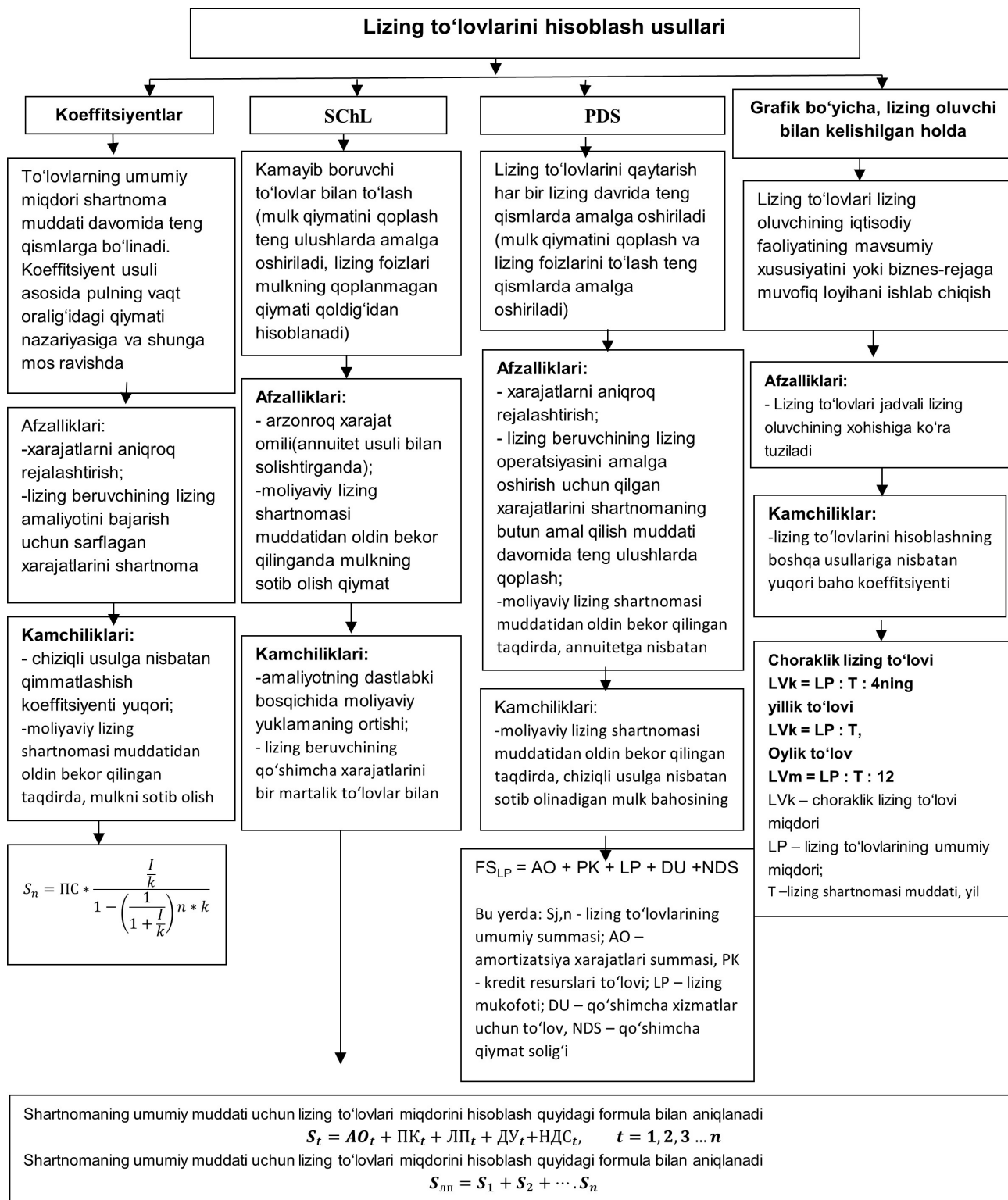
2-rasm: Lizing munosabatlarini rivojlantirishning omilli tahlil qilish uslubi¹²

11 Ўзбекистон Республикаси Президентининг 2020 йил 3 апрелдаги ПФ-5978-сонли “Коронавирус пандемияси даврида аҳоли, тadbirkorlik субъектлари ва иқтисодийот тармоқларини қўллаб-қувватлаш бўйича қўшимча чора-тадбирлар тўғрисида”ги Фармони. lex.uz/docs/4780475

12 Ilmiy adabiyotlarni umumlashtirish asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Lizing kompaniyalari mutaxassislari o'rtasida o'tkazilgan so'rov natijalari shuni ko'rsatdiki, lizing xizmatlari bozorini rivojlantirish uchun barqaror iqtisodiy o'sish omillari ustuvor ahamiyatga ega (so'rovda qatnashganlarning 38,5 foizi). Respondentlarning fikriga ko'ra, bozorni rivojlantirishning navbatdagi muhim shartlari lizing kompaniyalari uchun qarz mablag'lari qiymatini pasaytirish (21,3 foiz) va moliyaviy resurslardan foydalanishni osonlashtirish (15,6 foiz) bo'lishi kerak¹³.

3-rasm: Lizing to'lovlarini hisoblash usullarining qiyosiy tavsifi (afzallik va kamchiliklarni baholash)¹⁴

13 O'zbekiston Respublikasi lizing kompaniyalari mutaxassislari bilan 2019-yilda o'tkazilgan intervyu asosida tuzilgan.

14 Ilmiy adabiyotlarni umumlashtirish asosida muallif tomonidan tuzilgan.

Lizingning funksiyalari xo'jalik yurituvchi subyekt darajasida ham, makro va mezo darajada ham iqtisodiy salohiyatni oshirishga yordam beruvchi investitsiyalarni moliyalashtirish shakli sifatida belgilangan; uslubiy yondashuvning asosini lizing bozorini rivojlantirishning ishlab chiqilgan makroiqtisodiy ko'rsatkichlari tashkil etdi. Investitsiyalarning quyidagi lizing sig'imi makroiqtisodiy ko'rsatkichlaridan foydalanish maqsadga muvofiq:

- lizingning YAIMdagi solishtirma ulushi;
- lizingning asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalardagi solishtirma ulushi;
- uskunalar, transport vositalari lizingining uskunalar va transport vositalariga kiritilgan investitsiyalardagi solishtirma ulushi.

Lizingning investitsiya jarayonlaridagi o'rni va ahamiyatini, shu jumladan, lizing shartnomasi amalda bo'lgan butun muddat uchun lizing mulkining amortizatsiyasini, lizing beruvchining u foydalangan qarz mablag'lari uchun kompensatsiya to'lovining qoplab berilishini, lizing beruvchiga vositachilik haqini, lizing shartnomasi bo'yicha lizing beruvchining qo'shimcha xizmatlari uchun to'lovni, sotib olinadigan mulkning qiymatini, agar u shartnomada va uni to'lash tartibida nazarda tutilgan bo'lsa, lizing mulki uchun hisoblangan soliq summasini hisobga olgan holda lizing to'lovlari usullarini qiyosiy tahlil qilish taklif etiladi (3-rasm).

Shu munosabat bilan tashqi tabiiy-iqlim va bozor omillarining salbiy ta'sirini hisobga olgan holda qishloq xo'jaligi tovarlari ishlab chiqaruvchilari natijadorlik va samaradorlik ko'rsatkichlari asosida lizing shartnomasi shartlarini moslashuvchan qayta ko'rib chiqish imkoniyatini nazarda tutuvchi lizing to'lovlarini to'lash jadvalini hisoblab chiqishning yangi uslubiy vositalari taklif etiladi (qishloq xo'jaligi misolida).

Lizing samaradorligini baholash va investitsiya loyihalari samaradorligini quyidagi baholash usullari investor sifatida lizing beruvchi uchun juda muhim bo'lishi mumkin: sof joriy qiymatni aniqlash usuli; investitsiyalar rentabelligini hisoblab chiqish usuli; daromadning ichki normasini hisoblab chiqish usuli; investitsiyalarning o'zini oqlash muddatini hisoblab chiqish usuli; investitsiyalarning buxgalteriya rentabelligini aniqlash usuli. Lizing oluvchi uchun lizing samaradorligini baholashning barcha usullarida asosiy lizing uchun sarflar yoki xarajatlarni hisoblab chiqish bo'lib, u lizing oluvchi tomonidan lizing to'lovlarini aniqlab olishni nazarda tutadi.

Masalan, O'zbekiston Respublikasida lizing munosabatlarini rivojlantirishda lizing to'lovlarining qaytarilmasligi bilan bog'liq xavflarni sug'urtalash segmentini rivojlantirish; lizing beruvchining tavakkalchilik bilan bog'liq xavflarini, shu jumladan lizing va garov obyektini yo'qotish xavfini yoki kredit xavflarini qoplash uchun "universal sug'urta"ni ishlab chiqish; "muammoli mijozlar" (lizing bitimlari tarixi byurosi) to'g'risida ma'lumot almashish;

O'zbekistonning xorijiy kreditorlari va lizing kompaniyalari xavflarini sug'urta qilish masalalarini hal etish hozirgi kunda juda muhim ahamiyat kasb etadi. Lizing kompaniyalari mutaxassislari o'rtasida o'tkazilgan ijtimoiy so'rov natijalariga ko'ra, xavflarni pasaytirish ustuvorligining quyidagi natijalariga erishildi: so'ralgan bozor respondentlarining 32,1 foizi kompaniyalarning xavflarni boshqarishda garov miqdoriga qo'llaniluvchi joriy talablarni yumshatish kerak, deb hisoblaydi, so'rov ishtirokchilarining 24,2 foizi bo'nak to'lovining minimal darajasini pasaytirish imkoniyati bor, deb hisoblaydi, respondentlarning 10,4 foizi o'z mablag'larining yetarililik darajasiga nisbatan talablarni yumshatish mumkin, 14,0 foizi esa lizing oluvchining moliyaviy barqarorligiga qo'yiladigan talablarni kamaytirish mumkin deb hisoblaydi.

Moliyaviy-iqtisodiy ko'rsatkichlarning ma'lum tarkibidan foydalanilgan holda xavflarni baholash bo'yicha ekspert usullariga asoslangan va quyidagi guruhlariga bo'lingan iqtisodiy tahlil usulini taklif qiladi¹⁵: lizing oluvchining umumiy xususiyatlari, moliyaviy barqarorligi, lizing oluvchining investitsiya loyihasi sifati; lizing bitimining sifati va bitimning xavf darajasini umumiy baholash (1-jadval).

1-jadval: Lizing oluvchi bilan tuzilgan bitimning xavflilik darajasini aniqlash usuli¹⁶

№	Nomi	Mezon	Norma (ballar)	Olingan (ballar)	Og'irlik koeffitsiyentlari	Reyting raqami
1	I. Lizing oluvchining xususiyatlari					
1.	Tranzaksiya tarixi	Muvaffaqiyatli	100	100	0,05	5,0
		Yo'q	0			
2.	Korxonada boshqaruvi	Rahbar yuqori malakali va tajribali	60	60	0,05	3,0
		Rahbariyatda tajriba yo'q	0			

15 Mazkur yondashuv lizing kompaniyalarida muhokama qilindi.

16 Muallif hisob-kitobi.

No	Nomi	Mezon	Norma (ballar)	Olingan (ballar)	Og'irlik koeffitsiyentlari	Reyting raqami
3.	Ishlab chiqarishni tashkil etish darajasi	Yuqori	100	60	0,2	12,0
		O'rta	60			
		Past	0			
4.	Kompaniyaning bozordagi o'rni	Monopolist	100	60	0,4	24,0
		Bozorning muhim segmenti	60			
		Bozordagi ulushi sezilarsiz	0			
5.	Tarmoq xususiyatlari	Dinamik rivojlanish	100	60	0,3	18,0
		Barqarorlik	60			
		Pasayish	0			
Jami		-	-	-	1,0	62,0
2	II.Moliyaviy barqarorlik					
2.1.	Rentabellik	Yuqori	60	60	0,2	12,0
		Past	0			
2.2	Likvidlik	Yuqori	100	100	0,5	50,0
		Past	0			
2.3	Aylanib turishligi	Yuqori	100	100	0,3	30,0
		Past	0			
Jami					1,0	92,0
3	III. Lizing oluvchining investitsiya loyihasi sifati					
3	Loyihaning iqtisodiy samaradorligi					
3.1	ChDD	<0	0	100	0,3	30,0
		>0	100			
3.2	Ichki daromad me'yorlari	Maqbul	100	100	0,1	10,0
		Nomaqbul	0			
3.3	Qoplanish muddati (chegirmali)	<lizing muddati	100	100	0,3	30,0
		>lizing muddati	0			
3.4	To'lov qobiliyati	To'lashga qodir	100	60	0,3	18
		To'lashga qodir emas	0			
Jami		-	-	-	1,0	88,0
4	IV. Lizing shartnomasining sifati					
4.1	Lizing obyektining likvidligi	Yuqori	100	60	0,3	18,0
		O'rta	60			
		Past	0			
4.2	Qo'llab-quvvatlash sxemasi	Mavjud emas	0	60	0,3	18,0
		Ishonchli	60			
4.3	Lizing beruvchi uchun tranzaksiya samaradorligi	Maqbul	100	100	0,4	40,0
		Nomaqbul	0			
Jami					1,0	76,0

№	Nomi	Mezon	Norma (ballar)	Olingan (ballar)	Og'irlik koeffitsiyentlari	Reyting raqami
5	V. Bitimning xavf darajasini umumiy baholash					
5.1	Lizing oluvchining tavsifi		100,0	62,0	0,2	12,4
5.2	Moliyaviy barqarorlik		100,0	92,0	0,3	27,6
5.3	Lizing oluvchining investitsiyaviy loyihasi sifati		100,0	88,0	0,2	17,6
5.4	Lizing shartnomasining sifati		100,0	76,0	0,3	22,8
	Jami		100,0		1,0	80,4
6	VI. Xavf toifalarini baholash va qaror qabul qilish					
6.1	Ishtirok etish mumkin		100 va undan yuqori			
6.2	Ishtirok etish mumkin, ammo qo'shimcha asoslash talab etiladi		70-100		80,4	
6.3	Ishtirok etish mumkin emas		50 dan kam			

Shunday qilib, tavsiya etilgan xavflarni baholash tizimi lizing kompaniyasida xavflarni boshqarish jarayonini ifodalaydi, shu bilan birga loyiha doirasida ham, butun portfelda ham daromadlilik, likvidlik va xavfning talab qilinuvchi nisbatlari, shuningdek, dastlabki ma'lumotlar, tahlil usullari va boshqaruv natijalarini o'lchash qobiliyatini uslubiy jihatdan ta'minlaydi.

Lizingdan investitsiyalarning muhim muqobil manbasi sifatida, birinchi navbatda, ishlab chiqarishni texnik va texnologik modernizatsiya qilish dasturlarini amalga oshirish uchun foydalanish, shuningdek, lizing beruvchilarning resurs bazasini ko'paytirish uchun moliyalashtirish manbalaridan keng foydalanish imkoniyatini ta'minlash uning mamlakat rivojlanishining makroiqtisodiy parametrlariga ta'siri oshishiga muhim hissa qo'shadi. Omilli tahlil natijalari ko'rsatishicha, uning yalpi ichki mahsulotdagi ulushi investitsiya muhitining sifati va lizing faoliyati institutlarining rivojlanish darajasiga bog'liq. Tahlillar natijasida ma'lum bo'lishicha, bugungi kunda lizingning asosiy kapitalga kiritilgan investitsiyalardagi ulushi ahamiyatsiz bo'lib qolmoqda.

Shu bilan birgalikda lizing kompaniyalarini moliyaviy barqarorligini ta'minlashda quyidagilarga e'tibor berish kerak:

- bozor konyunkturasini hisobga olish, avtonomlik koeffitsiyentlari, likvidlik, moliyaviy leverij, o'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlanganlik, investitsiyalarni qoplash, qisqa muddatli qarzlilar bilan ta'minlanishdagi ehtimoliy o'zgarishlarga nisbatan ta'sirchanlik tahlili asosida lizing kompaniyalar moliyaviy barqarorligining reyting bahosini aniqlash uchun stress-test usullaridan foydalanish;
- lizing munosabatlarini rivojlantirishni tartibga solishning institutsional mexanizmlari lizing aktivlarini sekyuritizatsiya (securitization) qilish asosida takomillashtirish.

TADQIQOTNING XULOSALARI VA KEYINGI ISTIQBOLLARI

O'zbekiston Respublikasi iqtisodiyotini rivojlantirishning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari asosida O'zbekiston Respublikasi lizing bozorini rivojlantirishning makroiqtisodiy ko'rsatkichlari va mintaqalar bo'yicha investitsiyalarning lizing intensivligi ko'rsatkichlari aniqlandi. Tadqiqotlar doirasida lizing tashkilotlari tomonidan ularning ishbilarmonlik faoliyati va hisobot yilidagi faoliyatiga salbiy ta'sir ko'rsatgan omillarni baholash tahlili o'tkazildi (sotsiologik so'rov orqali).

Lizing tarkibiy qismlarini hisobga olgan holda investitsiyalarning iqtisodiy samaradorligini baholash usullari o'rganildi. Lizing to'lovlarini hisoblashning turli usullari umumlashtiriladi va ko'rib chiqiladi, tahlil asosida lizing oluvchilar va lizing beruvchilarning imkoniyatlarini hisobga olgan holda lizing to'lovlarini hisoblash usullari taklif etiladi.

Lizing faoliyatini rivojlantirish asosida investitsiya xatarlarini kamaytirish usullari, lizing operatsiyalarini hisobga olishga uslubiy yondashuvning xususiyatlari ochib berilgan. Lizing bitimi ishtirokchilarining har biri faoliyatida mavjud bo'lgan umumiy va ma'lum bir subyektning operatsiyalari tabiati bilan belgilanadigan o'ziga xos kabi lizing xatarlarini ikkita katta xavf guruhiga bo'lingan holda tasniflash ishlab chiqilgan.

Lizing munosabatlarini rivojlantirishga xizmat qiluvchi omillar aniqlanib, milliy iqtisodiyotning investitsion jozibadorligini baholashning uslubiy yondashuvlari o'rganildi. Uslubiy yondashuvning asosini o'xshash ko'rsatkichlardan tashkil topgan makro-, mezo- va mikro darajalarga ta'sir ko'rsatuvchi omillar tashkil etdi.

Lizing munosabatlarini rivojlantirishni tartibga solishning institutsional mexanizmlari lizing aktivlarini sekuritizatsiya (securitization) qilish asosida takomillashtirish bo'yicha takliflar ishlab chiqilgan;

Lizing xavflarini tasniflash mezonlari tavsiya etildi va lizing kompaniyalarining moliyaviy barqarorligini ta'minlash usullari tizimlashtirildi. Ta'sirchanlik tahlili, avtonomiya koeffitsiyentlari, likvidlik, moliyaviy leverej, o'z aylanma mablag'lari bilan ta'minlash, investitsiyalarni qoplash, qisqa muddatli qarzlarni asosida kompaniyaning moliyaviy barqarorligini stress-testdan o'tkazish bo'yicha takliflar berildi.

Adabiyotlar ro'yxati:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2022-yil 28-yanvardagi «2022-2026 yillarda Yangi O'zbekistonni rivojlantirish strategiyasi to'g'risida»gi, PF-60-son Farmoni. www.lex.uz.
2. O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2020-yil 3-apreldagi PF-5978-sonli "Koronavirus pandemiyasi davrida aholi, tadbirkorlik subyektlari va iqtisodiyot tarmoqlarini qo'llab-quvvatlash bo'yicha qo'shimcha chora-tadbirlar to'g'risida"gi farmoni.
3. Бурков, А.А. Госрегулирование инвестиций в условиях глобализации: автореф. дис. на соиск. учен. степ. канд. экон. наук: 08.00.01 – Москва, 2016
4. Доунс Дж., Гудман Дж. Э. Финансово – инвестиционный словарь. 3-е изд. М.: Инфра-М, 2017. – с. 255
5. Ляшенко В.И. Использование лизинга в развитии предпринимательства и инвестиционной сферы за рубежом. / В.И. Ляшенко, В.В. Бережной / НАН Украины. Ин-т экономики промышленности. – Донецк, 2017. – 84 с
6. Тимофеев, Р.А. Разработка стратегии устойчивого регионального развития на основе реализации ресурсного потенциала: Дис. д-ра. экон. наук: 08.00.05 / Тимофеев Роман Андреевич. – Казань, 2015. – 484 с.
7. World Development Report 2021 A Better Investment Climate for Everyone
8. Обзор. Доклад о мировом развитии 2021. – Нью-Йорк и Женева: ЮНКТАД, 2021. –с. 19.
9. Статистический сборник "Промышленность Узбекистана". – Ташкент, 2022.
10. O'zbekiston Respublikasi lizing kompaniyalari mutaxassislari bilan 2019-yilda o'tkazilgan intervyu asosida tuzilgan.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>

Yashil

IQTISODIYOT va TARAQQIYOT

Jtimoiy, iqtisodiy, siyosiy, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Xondamir Ismoilov

Sahifalovchi va dizayner: Iskandar Islomov

2024. № 2

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77)

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, [@iqtisodiyot_77](https://t.me/@iqtisodiyot_77) telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.

Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnalning ilmiyligi:

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali

O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Oliy attestatsiya komissiyasi rayosatining 2023-yil 1-apreldagi 336/3-sonli qarori bilan ro'yxatdan o'tkazilgan.

